

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

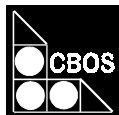
BS/90/2000

KANDYDACI W WYBORACH PREZYDENCKICH - ELEKTORATY NEGATYWNE, ALTERNATYWY WYBORCZE, HIPOTETYCZNA DRUGA TURA WYBORÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, CZERWIEC 2000

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

KANDYDACI W WYBORACH PREZYDENCKICH
- ELEKTORATY NEGATYWNE, ALTERNATYWY WYBORCZE,
HIPOTETYCZNA DRUGA TURA WYBORÓW

- ◆ W obecnym stanie zaawansowania kampanii prezydenckiej Aleksander Kwaśniewski wygrywa zdecydowaną przewagą głosów ze wszystkimi politykami uwzględnionymi w naszym badaniu. W hipotetycznej drugiej turze wyborów w konfrontacji z obecnym prezydentem stosunkowo najlepiej wypada Andrzej Olechowski, jednak różnica w skali poparcia nadal pozostaje przytłaczająca (69% : 22% na korzyść obecnego prezydenta). Od początku roku Aleksander Kwaśniewski jeszcze wzmocnił swoją pozycję: o 10 punktów procentowych powiększył swoją przewagę nad Lechem Wałęsą (81%:11%) i Janem Olszewskim (78%:13%), o 8 punktów nad Marianem Krzaklewskim (75%:16%).

- ◆ Teoretycznie największe szanse na powiększenie swego elektoratu poprzez przejęcie głosów kontrkandydatów (gdyby zrezygnowali oni ze startu w wyborach) ma Andrzej Olechowski - niemal jedna czwarta badanych (24%), deklarujących udział w wyborach i mających określone preferencje co do osoby kandydata, bierze pod uwagę możliwość udzielenia mu poparcia. Mniejsze są szanse pozostałych pretendentów na powiększenie swych elektoratów: Aleksander Kwaśniewski mógłby zyskać dodatkowo 9% głosów, Maciej Płażyński 8%, Jarosław Kalinowski 7%, a Marian Krzaklewski 6%.

- ◆ Kandydatem mającym w opinii społecznej najbardziej negatywny *image* i najsilniej odrzucanym przez wyborców jest Lech Wałęsa. Ponad połowa badanych planujących wziąć udział w głosowaniu (58%) deklaruje, iż na pewno nie oddałaby swego głosu na byłego prezydenta. Blisko połowa potencjalnych wyborców (47%) twierdzi, że na pewno nie będzie głosować na Andrzeja Leppera, a 44% - na Mariana Krzaklewskiego.

W sondażu majowym¹ chęć głosowania w nadchodzących wyborach prezydenckich zgłosiło 77% badanych. Odsetek tych deklaracji jest niemal taki sam jak miesiąc wcześniej, co świadczy o niesłabnącym, ale też o niewzrastającym zainteresowaniu wyborami. Stabilny poziom deklaracji udziału w głosowaniu jest zrozumiały, gdyż do niedawna w publicznym dyskursie dotyczącym wyborów praktycznie niewiele się działo.

Od początku roku stosunkowo w niewielkim stopniu zmieniło się deklarowane poparcie dla ewentualnych pretendentów do fotela prezydenckiego. Niekwestionowanym i praktycznie niemającym konkurencji liderem rankingu prezydenckiego pozostaje Aleksander Kwaśniewski. Drugie miejsce, tak jak miesiąc wcześniej, zajmuje Andrzej Olechowski. Poparcie dla jego kandydatury od kwietnia jest dość stabilne. Pozostali możliwi kandydaci, zarówno ci już zgłoszeni oficjalnie, jak i hipotetyczni, mają wyraźnie mniejsze poparcie potencjalnych wyborców. Zajmujący kolejne miejsca w tym rankingu: Marian Krzaklewski oraz Jarosław Kalinowski, według aktualnych deklaracji badanych mogliby liczyć na głosy co dwudziestego piątego potencjalnego wyborcy².

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (120), 11-16 maja 2000, reprezentatywna próba losowo-adresowa dorosłych mieszkańców Polski (N=1057).

² Dokładny rozkład preferencji wyborczych i ich dynamikę zawiera komunikat CBOS „Popularność kandydatów w wyborach prezydenckich”, maj 2000.

ANTYPATIE POLITYCZNE A WYBORCZE SZANSE

Charakter wyborów prezydenckich sprawia, że decyzje obywateli dokonywane przy urnie wyborczej nie muszą wiązać się wyłącznie z zadeklarowaną sympatią dla któregoś z kandydatów. Dość często najsilniejszym motywem głosowania na jakąś osobę jest chęć niedopuszczenia do zwycięstwa innego kandydata, co ma szczególne znaczenie w drugiej turze głosowania. W przypadku wyborów prezydenckich - czyli wyborów w znacznej mierze personalnych, a nie programowych - wiedza o skali antypatii, z jaką w społeczeństwie spotykają się kandydaci, pozwala także na ocenę możliwości poszerzania elektoratu przez poszczególnych pretendentów do prezydentury.

Kandydatem najsilniej odrzucanym przez wyborców jest Lech Wałęsa. Na tle notowań z początku roku obecnie liczba przeciwników jego kandydatury jest wyższa, choć w porównaniu z wyjątkowo niekorzystnymi notowaniami sprzed miesiąca odnotowaliśmy niewielki spadek. Obecnie do zdeklarowanych przeciwników Lecha Wałęsy zalicza się ponad połowa badanych zamierzających wziąć udział w głosowaniu. Blisko co drugi potencjalny wyborca (o 3 punkty procentowe mniej niż przed miesiącem) twierdzi, że na pewno nie odda głosu na Andrzeja Leppera.

Do grona polityków, którzy postrzegani są kontrowersyjnie, a co za tym idzie - ich szanse na pozyskanie dodatkowego elektoratu mogą być bardziej ograniczone niż innych kandydatów, zalicza się także Marian Krzaklewski. Niechęć do szefa „Solidarności” od początku roku utrzymuje się na tym samym poziomie - nieco ponad dwóch piątych wskazań. Dość duży elektorat negatywny w dalszym ciągu ma także Janusz Korwin-Mikke - do przeciwników jego kandydatury zalicza się nieco ponad jedna czwarta potencjalnych wyborców. Co dziewiąty możliwy uczestnik wyborów na pewno nie zagłosuje na Tadeusza Wileckiego, a co dziesiąty - na Aleksandra Kwaśniewskiego. Podobnie jak w styczniu można zatem powiedzieć, że wszystko wskazuje na to, iż szanse pokonania obecnego prezydenta w wyborach na zasadzie mobilizacji jego przeciwników są raczej niewielkie. Mimo iż ma on zdeklarowanych przeciwników, ich odsetek jest stosunkowo niewielki.

Pozostali faktyczni i potencjalni uczestnicy kampanii prezydenckiej rządziej są postrzegani jako osoby kontrowersyjne (oczywiście w tym zestawie nazwisk) i zbierają poniżej jednej dziesiątej głosów niechęci. Kandydatem, którego dezaprobuje stosunkowo najmniej osób, jest - podobnie jak w ubiegłych miesiącach - Andrzej Olechowski. Znikome odsetki badanych odrzucają także kandydatury mniej znanych potencjalnych kandydatów - Macieja Płażyńskiego i Bogdana Pawłowskiego.

Tabela 1

Na kogo z tej listy na pewno nie głosował(a)by Pan(i)? Proszę wymienić nie więcej niż trzy nazwiska	Wskazania respondentów deklarujących udział w wyborach (według terminów badań)		
	I 2000	IV 2000	V 2000
	w procentach		
Lech Wałęsa	51	62	58
Andrzej Lepper	45	50	47
Marian Krzaklewski	45	44	44
Janusz Korwin-Mikke	27	25	29
Tadeusz Wilecki	11	12	11
Aleksander Kwaśniewski	10	12	10
Jan Łopuszański	-	-	9
Jarosław Kalinowski	-	-	9
Jan Olszewski	9	7	8
Bogdan Pawłowski	-	4	4
Maciej Płażyński	6	4	4
Andrzej Olechowski	2	2	3
Trudno powiedzieć	5	5	10

Uwaga: Porównanie w czasie ma charakter orientacyjny, gdyż w poszczególnych badaniach listy potencjalnych kandydatów nieco się różniły.

Osoby o poglądach prawicowych w większości nie aprobuja kandydatury Andrzeja Lepera. W grupie tej poziom niechęci do Aleksandra Kwaśniewskiego (38%) jest tylko niewiele większy niż do Lecha Wałęsy (31%). Co piąty respondent o opcji prawicowej (22%) deklaruje, że na pewno nie oddałby swego głosu na Mariana Krzaklewskiego.

Antypatie badanych o poglądach lewicowych są w większym stopniu zorientowane według wywodzącej się z przeszłości osi podziałów politycznych. Niemal powszechnie deklarowanemu poparciu dla Kwaśniewskiego towarzyszą deklaracje odrzucania kandydatur polityków najbardziej jednoznacznie utożsamianych z „Solidarnością” i prawicą - Lecha Wałęsy (78%) i Mariana Krzaklewskiego (71%). W grupie tej nie cieszy się popularnością również Andrzej Lepper (41%).

Tabela 2

Na kogo z tej listy na pewno nie głosował(a)by Pan(i)? Proszę wymienić nie więcej niż trzy nazwiska	Deklarowane poglądy polityczne			
	lewica	centrum	prawica	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Jarosław Kalinowski	3	10	22	4
Janusz Korwin-Mikke	27	36	28	24
Marian Krzaklewski	71	38	22	34
Aleksander Kwaśniewski	1	4	38	2
Andrzej Lepper	41	48	68	31
Jan Łopuszański	15	7	6	6
Andrzej Olechowski	2	3	5	2
Jan Olszewski	8	6	10	7
Bogdan Pawłowski	3	5	8	2
Maciej Płażyński	7	4	2	2
Lech Wałęsa	78	59	31	57
Tadeusz Wilecki	11	13	15	5
Trudno powiedzieć	4	9	5	25

Wśród potencjalnych wyborców AWS ze zdecydowanie największą niechęcią spotyka się Andrzej Lepper. Co trzeci sympatyk tego ugrupowania nie głosowałby również na Aleksandra Kwaśniewskiego i Janusza Korwin-Mikkego, a co czwarty nie poparłby Lecha Wałęsy. Zwolennicy UW również zdecydowanie najbardziej nie lubią Andrzeja Leppera. Niemal połowa elektoratu tej partii odrzuca też możliwość głosowania na Lecha Wałęsę, a prawie co trzeci na pewno nie odda swego głosu na Tadeusza Wileckiego. Zarówno

Aleksander Kwaśniewski, jak i Marian Krzaklewski mają wśród sympatyków UW podobne odsetki zadeklarowanych przeciwników.

W elektoracie PSL najsilniej odrzucani są potencjalni kandydaci o solidarnościowym rodowodzie - Lech Wałęsa i Marian Krzaklewski, sprzeciw budzi także kandydatura Janusza Korwin-Mikkego. Zwolennicy SLD również deklarują największą wyborczą antypatię do Lecha Wałęsy i Mariana Krzaklewskiego. Dwie piąte zwolenników SLD nie zamierza głosować na lidera „Samoobrony” Andrzeja Leppera.

Tabela 3

Na kogo z tej listy na pewno nie głosował(a)by Pan(i)? Proszę wymienić nie więcej niż trzy nazwiska	Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych			
	AWS	UW	SLD	PSL
	w procentach			
Jarosław Kalinowski	19	18	4	0
Janusz Korwin-Mikke	34	18	30	40
Marian Krzaklewski	14	19	70	52
Aleksander Kwaśniewski	36	18	1	7
Andrzej Lepper	74	87	41	21
Jan Łopuszański	6	10	16	8
Andrzej Olechowski	10	1	3	7
Jan Olszewski	8	8	7	12
Bogdan Pawłowski	7	8	3	7
Maciej Płażyński	5	0	6	2
Lech Wałęsa	24	46	75	56
Tadeusz Wilecki	16	31	10	17
Trudno powiedzieć	6	0	4	14

KANDYDACI I WYBORCZE ALTERNATYWY

Na obecnym etapie przygotowań do wyborów szanse poszczególnych kandydatów są określone nie tylko przez skalę ich poparcia czy też poziom antypatii do nich, ale także przez ich zdolność do pozyskiwania poparcia wśród sympatyków pozostałych kandydatur. Przed

rozpoczęciem kampanii prezydenckiej warto spróbować określić stopień podobieństwa poszczególnych elektoratów, czyli odpowiedzieć na pytanie, kogo zwolennicy poszczególnych kandydatów poparliby, gdyby preferowany przez nich polityk wycofał się z wyborczego wyścigu.

Tabela 4

Gdyby ten wybrany przez Pana(ią) kandydat nie startował w wyborach lub wycofał się w trakcie kampanii wyborczej, to na jakiego innego kandydata z tej listy oddał(a)by Pan(i) swój głos? (Odpowiedzi osób deklarujących udział w wyborach i mających sprecyzowane preferencje)		
	IV 2000	V 2000
	w procentach	
Andrzej Olechowski	19	24
Aleksander Kwaśniewski	7	9
Maciej Płażyński	9	8
Jarosław Kalinowski	-	7
Marian Krzaklewski	5	6
Andrzej Lepper	4	5
Jan Olszewski	5	3
Lech Wałęsa	4	1
Janusz Korwin-Mikke	3	1
Tadeusz Wilecki	3	1
Jan Łopuszański	-	1
Bogdan Pawłowski	0	0
Inny kandydat	2	2
Nie ma takiego kandydata	28	14
Trudno powiedzieć	18	17

Uwaga: Porównanie w czasie ma charakter orientacyjny, gdyż w poszczególnych badaniach listy potencjalnych kandydatów nieco się różniły.

Teoretycznie największe szanse na powiększenie swego elektoratu poprzez przejęcie głosów kontrkandydatów ma Andrzej Olechowski. Niemal jedna czwarta badanych deklarujących udział w wyborach i mających określone preferencje co do osoby kandydata bierze pod uwagę możliwość poparcia go w wyborach. Największe szanse pozyskania przez Andrzeja Olechowskiego dodatkowych głosów stwarza mu obecny elektorat Aleksandra

Kwaśniewskiego. Prawie co trzeci potencjalny wyborca obecnego prezydenta dostrzega możliwość głosowania na Andrzeja Olechowskiego. Gdyby Aleksander Kwaśniewski nie startował w wyborach, Andrzej Olechowski miałby szansę na prawie trzykrotne powiększenie swego obecnego „stanu posiadania”.

Tabela 5

Gdyby wybrany przez Pana(ią) kandydat wycofał się z wyborów, to na którego kandydata z tej listy oddał(a)by Pana(i) swój głos?	Potencjalne elektoraty				
	Aleksandra Kwaśniewskiego	Andrzeja Olechowskiego	Jarosława Kalinowskiego*	Mariana Krzaklewskiego*	Macieja Płażyńskiego*
	w procentach				
Jarosław Kalinowski	9	0	-	8	0
Marian Krzaklewski	4	5	7	-	48
Aleksander Kwaśniewski	-	37	37	12	17
Andrzej Olechowski	32	-	13	23	13
Jan Olszewski	2	7	4	8	0
Maciej Płażyński	6	21	10	18	-
Lech Wałęsa	1	5	1	2	0
Pozostali kandydaci	9	8	6	13	8
Nie ma takiego	17	6	6	3	10
Trudno powiedzieć	20	12	17	14	3

*Ze względu na znikomą liczebność badanych deklarujących poparcie dla tych kandydatów, wyniki należy traktować z bardzo dużą ostrożnością.

Podobnie jak w przypadku zwolenników Aleksandra Kwaśniewskiego Andrzej Olechowski jest także potencjalnie głównym sukcesorem głosów większości pozostałych potencjalnych kandydatów uwzględnionych na naszej liście. Jego kandydatura najczęściej stanowi alternatywę dla zwolenników Jana Olszewskiego (40% jego obecnego elektoratu), a także - w nieco mniejszym stopniu - Mariana Krzaklewskiego (23%). W tej chwili jednak deklaracje te mają jedynie znaczenie jako wskazanie kierunku ewentualnych zmian - pokazują, w jakim stopniu kandydatura Andrzeja Olechowskiego może w ogóle wchodzić w grę dla zwolenników innych kandydatów prawicy, przy obecnym bowiem układzie poparcia skala zmian byłaby niemal wyłącznie symboliczna. Gdyby w wyborach nie wystartowali: Marian Krzaklewski, Maciej Płażyński, Jan Olszewski i Lech Wałęsa, to przy obecnym poziomie poparcia dla ich kandydatur oraz rozmiarach aprobaty Andrzeja

Olechowskiego wśród ich zwolenników miałby on szansę powiększyć swój „stan posiadania” zaledwie o jedną piątą.

Podobnie jak dla zwolenników Aleksandra Kwaśniewskiego główną alternatywą jest poparcie w wyborach Andrzeja Olechowskiego, tak też rzeszę sympatyków obecnego prezydenta w największym stopniu mogłoby wzmocnić potencjalni wyborcy Andrzeja Olechowskiego. Gdyby Olechowski nie startował w wyborach, ponad jedna trzecia jego dzisiejszych zwolenników poparłaby w głosowaniu obecnego prezydenta. W mniejszym stopniu na poparciu dla Aleksandra Kwaśniewskiego mogłoby zaważyć wycofanie się z wyborów pozostałych polityków.

W przypadku Macieja Płażyńskiego jego kandydaturę jako ewentualną alternatywę stosunkowo najczęściej biorą pod uwagę wyborcy Andrzeja Olechowskiego, Mariana Krzaklewskiego oraz Jana Olszewskiego. Jarosław Kalinowski zyskałby najbardziej, gdyby w wyborach nie wystartowali Aleksander Kwaśniewski oraz Andrzej Lepper.

Marian Krzaklewski zyskałby relatywnie najwięcej, gdyby z udziału w wyborach zrezygnowali Maciej Płażyński i Lech Wałęsa; w tej sytuacji mógłby liczyć na przyrost około dwóch trzecich głosów. Interesujące, że Marian Krzaklewski jest brany pod uwagę jako kandydat alternatywny tylko dla 5% potencjalnych wyborców Andrzeja Olechowskiego. Można zatem sądzić, że rezygnacja byłego ministra spraw zagranicznych tylko w niewielkim stopniu przyczyniłaby się do poprawy notowań Krzaklewskiego, wzmocniłaby zaś głównie, jak zaznaczyliśmy wyżej, obóz zwolenników Aleksandra Kwaśniewskiego. Pozycję Mariana Krzaklewskiego nieco poprawiłaby dopiero nieobecność na naszej liście zarówno Andrzeja Olechowskiego, jak i Macieja Płażyńskiego. Jednak nawet gdyby w wyborach nie wystartowali wszyscy inni przedstawiciele prawicy (poza Januszem Korwin-Mikkem) i wszystkie głosy przeszły na przewodniczącego „Solidarności”, wówczas miałby on szansę - na obecnym etapie kampanii wyborczej - na wzrost poparcia maksymalnie do około 12%.

STRUKTURA POPARCIA DLA DWÓCH NAJBARDZIEJ POPULARNYCH KANDYDATÓW

We wszystkich grupach społeczno-demograficznych, wyróżnionych ze względu na takie cechy, jak: wiek, płeć, wykształcenie, miejsce zamieszkania, poziom dochodów czy przynależność do określonej grupy społeczno-zawodowej, **Aleksander Kwaśniewski** cieszy się zdecydowanie większym poparciem niż inni ewentualni polityczni rywale.

Obecny prezydent nieco częściej znajduje zwolenników wśród kobiet niż mężczyzn. Relatywnie więcej sympatyków ma wśród ludzi młodych (do 34 roku życia), mieszkańców miast najmniejszych, a także dużych, choć nie największych (od 101 do 500 tys. ludności). Jego kandydaturę najczęściej popierają osoby z wykształceniem średnim oraz badani deklarujący przeciętne dochody na osobę w rodzinie, choć raczej niezbyt zadowoleni z własnych warunków materialnych. W grupach społeczno-zawodowych Aleksander Kwaśniewski ma stosunkowo największe poparcie wśród pracowników umysłowych niższego szczebla, osób bezrobotnych, a także wśród emerytów, robotników niewykwalifikowanych oraz uczniów i studentów. Natomiast relatywnie mniejszą popularnością kandydatura obecnego prezydenta cieszy się wśród respondentów najstarszych (powyżej 65 lat), mieszkańców wielkich aglomeracji, osób z wyższym wykształceniem, a w grupach społeczno-zawodowych - wśród pracujących na własny rachunek, kadry kierowniczej i inteligencji oraz rolników. Niemniej jednak nawet w tych grupach deklarowane poparcie dla Aleksandra Kwaśniewskiego osiąga poziom co najmniej 51%.

Czynnikami zdecydowanie najsilniej różnicującymi zakres poparcia dla kandydatury Aleksandra Kwaśniewskiego w wyborach są jednak przede wszystkim poglądy polityczne oraz - silnie skorelowana z nimi - religijność badanych. O ile osoby o lewicowych przekonaniach, niewierzące i niepraktykujące niemal powszechnie opowiadają się za kandydaturą obecnego prezydenta, o tyle wśród deklarujących poglądy prawicowe oraz praktykujących kilka razy w tygodniu odsetek ten jest znacznie niższy niż przeciętny.

Struktura społecznego poparcia dla Aleksandra Kwaśniewskiego wskazuje, że jego kandydatura jest jak na nasze warunki polityczne wyjątkowo uniwersalna, a kłopoty obecnie rządzących w odczuciu społecznym w żadnym stopniu nie obciążają konta prezydenta. Osiągnąwszy pozycję arbitra, nieuczestniczącego w bezpośrednim sprawowaniu władzy, Aleksander Kwaśniewski utrzymuje poparcie „zwykłych” obywateli (o przeciętnych dochodach, średnim wykształceniu itd.), a zarazem politycznie dyskontuje potencjał niezadowolenia społecznego zyskując sympatię osób zawiedzionych, liczących, że zmiana układu rządzącego przyczyni się do poprawy ich sytuacji.

Wyraźnie odmienny charakter, jeśli chodzi o strukturę poparcia, ma kandydatura **Andrzeja Olechowskiego** - najsilniejszego, jak dotąd, kontrkandydata obecnego prezydenta. Do jego zwolenników częściej niż inni zaliczają się badani, którzy obecnego prezydenta popierają stosunkowo słabiej: osoby z wyższym wykształceniem, mieszkańcy wielkich aglomeracji, a także respondenci deklarujący najwyższe dochody w rodzinie i pozytywnie oceniający własną sytuację materialną. Spośród grup społeczno-zawodowych jego kandydaturę relatywnie częściej popierają przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji. Poparciowi dla Andrzeja Olechowskiego wyraźnie sprzyjają prawicowe poglądy polityczne. W mniejszym stopniu różnicują je natomiast praktyki religijne.

Na obecnym etapie przygotowań do wyborów poparcie dla pozostałych kandydatów jest na tyle małe, że nie da się sensownie scharakteryzować ich elektoratów. Ze względu na nikłą liczebność badanych opowiadających się za poszczególnymi kandydaturami obserwowane zróżnicowania w znacznej mierze mogą mieć charakter przypadkowy.

POPULARNOŚĆ KANDYDATÓW A POGLĄDY POLITYCZNE I SYMPATIE PARTYJNE

Do potencjalnych wyborców Aleksandra Kwaśniewskiego zalicza się przede wszystkim ogromna większość badanych deklarujących lewicowe przekonania polityczne. Wśród zwolenników opcji lewicowej bardzo nieliczni są ci, którzy preferują jakiegoś innego

kandydata, bądź w ogóle - jak dotychczas - nie mają w tych wyborach żadnych sympatii. Mimo zasłóści historycznych skala sondażowego poparcia dla obecnego prezydenta sprawia, że kandydatura Aleksandra Kwaśniewskiego również pod względem politycznym ma w znacznym stopniu charakter uniwersalny. Cieszy się on poparciem większości osób deklarujących przekonania centrowe (61%), popiera go także prawie co czwarty respondent (23%) o prawicowych poglądach politycznych. O popularności tej kandydatury świadczy również duże poparcie, jakie urzędujący prezydent uzyskuje wśród osób, które nie interesują się polityką - nie mają określonych poglądów politycznych lub nie utożsamiają się z żadną opcją.

O ile elektorat lewicowy niemal powszechnie popiera kandydaturę obecnego prezydenta, o tyle preferencje wyborcze zwolenników prawicy niezmiennie pozostają silnie rozproszone. Poza obecnym prezydentem relatywnie największą sympatią osób o poglądach prawicowych cieszy się kandydatura Andrzeja Olechowskiego. Zamiar oddania na niego głosu deklaruje dokładnie tyle samo prawicowych wyborców, co na Aleksandra Kwaśniewskiego (po 23%). Mniejszy odsetek osób określających swoje poglądy jako prawicowe deklaruje chęć głosowania na Mariana Krzaklewskiego (13%), Macieja Płażyńskiego (12%) i Lecha Wałęsę (11%). Jeszcze mniejsze poparcie badanych utożsamiających się z prawicą mają kandydatury Janusza Korwin-Mikkego i Jana Olszewskiego (po 5% wskazań).

Oficjalne ogłoszenie decyzji o startowaniu w wyborach prezydenckich przez Mariana Krzaklewskiego sprawiło, że jego kandydatura zyskała najsilniejsze poparcie wśród potencjalnych wyborców AWS. W porównaniu z sytuacją sprzed miesiąca, kiedy decyzja ta nie była jeszcze oficjalnie znana, poparcie dla przewodniczącego „Solidarności” zwiększyło się o 9 punktów procentowych. Wzrosła również popularność wymienianego jeszcze w dyskusjach Macieja Płażyńskiego (o 6 punktów) W elektoracie tym spadło natomiast poparcie dla Andrzeja Olechowskiego, uznawanego dotąd za kandydaturę alternatywną. Wśród zwolenników AWS zmniejszył się także odsetek osób skłonnych oddać swój głos na obecnego prezydenta.

Tabela 6

Na kogo z tej listy najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach prezydenckich?	Elektoraty ugrupowań politycznych							
	AWS		UW		SLD		PSL	
	2000							
	IV	V	IV	V	IV	V	IV	V
	w procentach							
Jarosław Kalinowski	-	1	-	0	-	1	-	40
Janusz Korwin-Mikke	0	1	4	4	0	0	0	2
Marian Krzaklewski	17	26	0	1	0	1	10	3
Aleksander Kwaśniewski	23	18	26	34	96	90	41	32
Andrzej Lepper	1	1	0	0	0	0	9	5
Jan Łopuszański	-	0	-	0	-	0	-	0
Andrzej Olechowski	29	13	45	45	2	5	18	4
Jan Olszewski	2	4	4	2	0	0	2	0
Maciej Płażyński	9	15	11	7	0	0	0	2
Lech Wałęsa	11	14	0	0	0	0	4	0
Tadeusz Wilecki	0	0	0	0	0	0	2	0
Ktoś inny	3	0	3	6	0	1	3	0
Trudno powiedzieć	6	6	4	1	1	1	6	12

Uwaga: Porównanie w czasie ma charakter orientacyjny, gdyż w poszczególnych badaniach listy potencjalnych kandydatów nieco się różniły.

W elektoracie Unii Wolności - drugiego z dotychczasowych partnerów tworzących koalicję rządową - zdecydowanie największe poparcie ma Andrzej Olechowski. Zamiar oddania na niego głosu w wyborach deklaruje ponad dwie piąte zwolenników tej partii, a więc tyle samo, co przed miesiącem i znacznie więcej niż w styczniu. Na stosunkowo dużo głosów mógłby liczyć tu także Aleksander Kwaśniewski, za którym opowiada się co trzeci sympatyk UW. Wśród zwolenników tego ugrupowania w ciągu ostatniego miesiąca obecny prezydent wyraźnie zyskał (wzrost poparcia o 8 punktów procentowych). Ze strony elektoratu UW znaczące poparcie mógłby uzyskać jeszcze Maciej Płażyński, co jest szczególnie istotne zważywszy na zupełny brak popularności wśród zwolenników tej partii oficjalnego kandydata AWS Mariana Krzaklewskiego.

Wśród potencjalnych wyborców SLD poza Aleksandrem Kwaśniewskim żaden inny kandydat, z wymienionych na naszej liście, praktycznie nie ma szans na uzyskanie znaczącego poparcia. W maju minimalnie poprawił swoje notowania w tym elektoracie jedynie Andrzej Olechowski.

Również dla zwolenników PSL obecny prezydent był do tej pory pretendentem numer jeden, ale pojawienie się na liście nazwiska Jarosława Kalinowskiego wyraźnie zmieniło tę sytuację. Obecnie dwie piąte potencjalnych wyborców PSL chciałoby oddać głos na szefa popieranej przez siebie partii, podczas gdy niespełna jedna trzecia zamierza głosować na Aleksandra Kwaśniewskiego. W tym układzie wśród sympatyków tej partii znacznie stracił na popularności Andrzej Olechowski. Wśród wyborców PSL nadal stosunkowo więcej zwolenników niż w innych elektoratach ma Andrzej Lepper, jednak w porównaniu z ubiegłym miesiącem poparcie dla tej kandydatury zmalało.

KANDYDACI W DRUGIEJ TURZE WYBORÓW

Decyzje, jakie podejmują wyborcy podczas wyborów prezydenckich, zawsze mają charakter kontekstowy - to, na kogo zdecydują się oddać swój głos, zależy nie tylko od walorów lub wad poszczególnych kandydatów rozpatrywanych indywidualnie, ale także od tego, między kim a kim trzeba dokonać wyboru. Zapytaliśmy ankietowanych, jakie decyzje podejmowałiby w hipotetycznej drugiej turze wyborów, gdyby musieli wybierać tylko między dwoma kandydatami.

Na naszej liście par wyborczych kontrkandydatów obok mogących już uchodzić za pewnych pretendentów do prezydentury znalazły się także nazwiska polityków, którzy w różnych rozważaniach czy pogłoskach pojawiali się jako ewentualni dobrzy kandydaci na to stanowisko. Pytając badanych o ich wybory w drugiej turze głosowania relatywizujemy niejako szanse każdego z nich w stosunku do poparcia udzielanego ustępującemu, a zarazem ubiegającemu się o następną kadencję Aleksandrowi Kwaśniewskiemu, czyli do szans kandydata uzyskującego, według dotychczasowych sondaży, największe poparcie.

Podobnie jak na początku roku można powiedzieć, że w obecnym stanie zaawansowania kampanii prezydenckiej Aleksander Kwaśniewski praktycznie nie ma rywala, który mógłby zagrozić jego pozycji. Zdecydowaną przewagą głosów wygrywa ze wszystkimi politykami uwzględnionymi w naszym badaniu.

W konfrontacji z Aleksandrem Kwaśniewskim stosunkowo najlepiej wypada Andrzej Olechowski, którego kandydatura, po obecnym prezydencie, ma najwięcej zwolenników. Jednak różnica w skali poparcia jest przytłaczająca i wynosi więcej niż 3:1 na korzyść obecnego prezydenta. Od stycznia proporcje te praktycznie się nie zmieniły.

W porównaniu z sytuacją z początku roku, a także ze stanem rejestrowanym przed rokiem Aleksander Kwaśniewski jeszcze wzmocnił swoją pozycję. Jeśli chodzi o skalę społecznego poparcia, to obecny prezydent powiększył swoją przewagę nad Marianem Krzaklewskim, Lechem Wałęsą i Janem Olszewskim. W porównaniu ze styczniem br. zyskał także kilka punktów procentowych w rywalizacji z Januszem Korwin-Mikkem, Andrzejem Lepperem i Tadeuszem Wileckim. Stabilna jest natomiast jego przewaga nad Maciejem Płażyńskim. Zmniejszyła się nieznacznie różnica w poparciu między Aleksandrem Kwaśniewskim a Jarosławem Kalinowskim, jednak nie wpłynęło to na skalę przewagi obecnego prezydenta, która nie odbiega od pozostałych pretendentów do prezydenckiego fotela. Spośród wszystkich kandydatur obecny prezydent zyskuje stosunkowo najwięcej w porównaniu z Janem Łopuszańskim - w sytuacji wyboru między tymi kandydaturami Aleksander Kwaśniewski uzyskał aż czternastokrotnie większe poparcie niż Jan Łopuszański.

Tabela 7

Gdyby do drugiej tury wyborów prezydenckich przeszli ....., to na którego z tych kandydatów oddał(a)by Pan(i) swój głos?*	Wskazania respondentów według terminów badań		
	V 1999	I 2000	V 2000
	w procentach		
Aleksander Kwaśniewski	-	68	-
Tadeusz Mazowiecki	-	21	-
Skreślił(a)bym obu	-	4	-
Trudno powiedzieć	-	7	-
Aleksander Kwaśniewski	-	68	69
Andrzej Olechowski	-	20	22
Skreślił(a)bym obu	-	3	1
Trudno powiedzieć	-	9	7
Aleksander Kwaśniewski	72	70	75
Marian Krzaklewski	18	19	16
Skreślił(a)bym obu	5	4	3
Trudno powiedzieć	5	7	6

Aleksander Kwaśniewski	68	71	-
Jerzy Buzek	21	19	-
Skreślił(a)bym obu	4	3	-
Trudno powiedzieć	7	7	-
Aleksander Kwaśniewski	73	72	78
Jan Olszewski	16	17	13
Skreślił(a)bym obu	5	3	2
Trudno powiedzieć	6	3	7
Aleksander Kwaśniewski	-	73	74
Maciej Płażyński	-	17	18
Skreślił(a)bym obu	-	2	1
Trudno powiedzieć	-	8	7
Aleksander Kwaśniewski	75	75	81
Lech Wałęsa	14	15	11
Skreślił(a)bym obu	5	3	3
Trudno powiedzieć	6	7	6
Aleksander Kwaśniewski	-	78	77
Jarosław Kalinowski	-	8	13
Skreślił(a)bym obu	-	6	4
Trudno powiedzieć	-	8	6
Aleksander Kwaśniewski	-	78	82
Janusz Korwin-Mikke	-	8	9
Skreślił(a)bym obu	-	6	4
Trudno powiedzieć	-	8	5
Aleksander Kwaśniewski	-	79	82
Andrzej Lepper	-	7	8
Skreślił(a)bym obu	-	6	4
Trudno powiedzieć	-	8	5
Aleksander Kwaśniewski	-	-	84
Jan Łopuszański	-	-	6
Skreślił(a)bym obu	-	-	3
Trudno powiedzieć	-	-	7
Aleksander Kwaśniewski	-	78	81
Tadeusz Wilecki	-	7	7
Skreślił(a)bym obu	-	5	4
Trudno powiedzieć	-	10	8

W zestawieniu pominięto osoby deklarujące absencję wyborczą. W zależności od pary kandydatów, deklaracje takie składało 7% - 10% ogółu ankietowanych.

Trzeba jeszcze zastrzec, że przed formalnym rozpoczęciem kampanii wyborczej zdecydowana przewaga Aleksandra Kwaśniewskiego nad pozostałymi konkurentami do prezydenckiego fotela może się częściowo wiązać z częstszą obecnością prezydenta lub jego przedstawicieli w mediach. Rozpoczęcie kampanii wyborczej i równy czas antenowy dla wszystkich kandydatów być może nieco zmienia obserwowany obecnie układ społecznego poparcia.

SONDAŻOWE POPARCIE DLA KANDYDATÓW PRAWICY

Chcąc poddać analizie skalę społecznego poparcia udzielanego poszczególnym kandydatom prawicy, postawiliśmy ankietowanych przed raczej hipotetyczną sytuacją, w której w drugiej turze wyborów nie pojawia się obecny prezydent, nie ma również żadnego innego kandydata lewicy, natomiast ostateczna rozgrywka odbywa się między pretendenciami o prawicowym rodowodzie lub sympatiach. Dla wszystkich „alternatywnych” kandydatów prawicy punktem odniesienia był oficjalny kandydat AWS w tych wyborach Marian Krzaklewski.

Tabela 8

Gdyby do drugiej tury wyborów prezydenckich przeszli..., to na którego z kandydatów oddał(a)by Pana(i) swój głos?	
	w procentach
Marian Krzaklewski	13
Andrzej Olechowski	48
Skreślił(a)bym obu	8
Nie wziął(ęła)bym udziału w wyborach	17
Trudno powiedzieć	15
Marian Krzaklewski	12
Maciej Płażyński	34
Skreślił(a)bym obu	14
Nie wziął(ęła)bym udziału w wyborach	22
Trudno powiedzieć	18
Marian Krzaklewski	20
Lech Wałęsa	12
Skreślił(a)bym obu	24
Nie wziął(ęła)bym udziału w wyborach	29
Trudno powiedzieć	15

Bezpośrednia konfrontacja kandydatów prawicy w sondażu pozwala stwierdzić, że przed rozpoczęciem kampanii wyborczej szanse uzyskania szerszego poparcia społecznego ma raczej Andrzej Olechowski niż Marian Krzaklewski. Blisko połowa ankietowanych opowiedziałaby się za kandydaturą byłego ministra spraw zagranicznych, a mniej niż co ósmy chciałby w tym układzie głosować na przewodniczącego „Solidarności”. Jako kandydat na fotel prezydenta większą popularnością niż Marian Krzaklewski cieszy się także Maciej Płażyński, którego poparłaby jedna trzecia respondentów. W konfrontacji z Marianem Krzaklewskim jedynie Lech Wałęsa zbiera mniej przychylnych głosów. Jednak w sytuacji wyboru między byłym prezydentem a obecnym przewodniczącym „Solidarności” ponad połowa ankietowanych wolałby uniknąć konieczności rozstrzygnięcia, kto jest lepszym lub gorszym kandydatem na prezydenta - co czwarty badany dałby wyraz swej dezaprobacji skreślając oba nazwiska, natomiast blisko co trzeci w tej sytuacji w ogóle zrezygnowałby z głosowania.

KTO WYGRA WYBORY? PRZEWIDYWANIA POLAKÓW

W ciągu ostatnich miesięcy w społeczeństwie umacnia się przekonanie, że Aleksander Kwaśniewski po raz drugi zostanie prezydentem. Gdy ankietowanym zadaliśmy pytanie otwarte o zwycięzcę tegorocznych wyborów, aż 78% z nich (o 3 punkty więcej niż w kwietniu i o 7 punktów więcej niż w styczniu) wyraziło przekonanie, że będzie nim obecny prezydent. Szanse, jakie badani dają w tym względzie innym politykom, ciągle są minimalne. W sumie tylko 7% ogółu ankietowanych jako zwycięzcę wyborów wytypowało kogoś z ewentualnych kontrkandydatów obecnego prezydenta. Na liście potencjalnych zwycięzców wyborów relatywnie najczęściej pojawiały się nazwiska: Mariana Krzaklewskiego (3%), Andrzeja Olechowskiego (2%) i Lecha Wałęsy (1%). Warto jeszcze zauważyć, że od stycznia zmniejsza się odsetek osób, które nie potrafią wytypować zwycięzcy nadchodzących wyborów.

Tabela 9

Tego oczywiście nikt nie może wiedzieć na pewno, ale jak Pan(i) przypuszcza, kto wygra zbliżające się wybory prezydenckie?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	I 2000	IV 2000	V 2000
	w procentach		
Aleksander Kwaśniewski	71	75	78
Andrzej Olechowski	poniżej 1	3	2
Marian Krzaklewski	2	2	3
Lech Wałęsa	1	1	1
Inni kandydaci	4	2	1
Trudno powiedzieć	22	17	14

Nawet wśród osób deklarujących prawicowe poglądy polityczne dominuje pogląd, że w nadchodzących wyborach największe szanse na zwycięstwo ma obecny prezydent. Tylko co dziewiąty respondent o poglądach prawicowych wierzy w wyborczy sukces Mariana Krzaklewskiego, a 6% z tej grupy stawia na zwycięstwo Andrzeja Olechowskiego. Wśród deklarujących opcję lewicową przekonanie o wygranej Aleksandra Kwaśniewskiego jest praktycznie jednomyślne.

Tabela 10

Tego oczywiście nikt nie może wiedzieć na pewno, ale jak Pan(i) przypuszcza, kto wygra zbliżające się wybory prezydenckie?	Deklarowane poglądy polityczne			
	lewica	centrum	prawica	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Marian Krzaklewski	0	1	11	0
Aleksander Kwaśniewski	93	79	66	68
Andrzej Olechowski	1	2	6	1
Lech Wałęsa	0	0	2	0
Inni kandydaci	1	3	3	1
Trudno powiedzieć	6	13	12	30

Podobnie jest z przewidywanym wynikiem wyborów w elektoratach poszczególnych partii politycznych. Sympatycy wszystkich najważniejszych ugrupowań w większości prognozują wyborczy sukces Aleksandra Kwaśniewskiego, różnice polegają jedynie na sile tego przekonania. Zwycięstwo obecnego prezydenta relatywnie najmniej zdecydowanie obstawiają zwolennicy AWS, natomiast prawie żadnych wątpliwości nie mają w tym względzie sympatycy SLD.

Tabela 11

Tego oczywiście nikt nie może wiedzieć na pewno, ale jak Pan(i) przypuszcza, kto wygra zbliżające się wybory prezydenckie?	Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych			
	SLD	PSL	UW	AWS
	w procentach			
Marian Krzaklewski	0	3	3	17
Aleksander Kwaśniewski	95	81	82	57
Andrzej Olechowski	1	0	11	9
Lech Wałęsa	0	0	0	2
Inni kandydaci	1	3	0	4
Trudno powiedzieć	3	14	4	12

Jeśli chodzi o przewidywania dotyczące kandydatów prawicy, to wyborcom AWS nieco bardziej prawdopodobna wydaje się możliwość wyborczego zwycięstwa Mariana Krzaklewskiego niż Andrzeja Olechowskiego. Z kolei odwrotnie jest w przewidywaniach wyborców UW: co dziewiąty z nich przypuszcza, że wybory może wygrać Andrzej Olechowski, natomiast tylko nieliczni wierzą w wyborczy sukces Mariana Krzaklewskiego.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Na kogo z poniższej listy najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach prezydenckich?
 1 - Jarosław Kalinowski; 2 - Janusz Korwin-Mikke; 3 - Marian Krzaklewski; 4 - Aleksander Kwaśniewski;
 5 - Andrzej Lepper; 6 - Jan Łopuszański; 7 - Andrzej Olechowski; 8 - Jan Olszewski

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	3	2	4	60	3	0	10	2
Płeć								
Mężczyźni	4	2	4	56	4	0	11	2
Kobiety	2	2	4	64	3	0	9	1
Wiek								
18-24 lat	2	3	3	67	5	0	6	0
25-34	1	4	4	60	1	0	13	0
35-44	7	3	3	62	2	1	9	3
45-54	2	1	4	61	6	0	15	2
55-64	1	1	7	57	2	0	7	1
65 lat i więcej	5	0	4	55	6	0	8	3
Miejsce zamieszkania								
Wieś	7	2	4	57	6	0	4	1
Miasto do 20 tys.	3	2	7	55	0	0	7	2
20-100 tys.	0	3	1	62	2	0	16	0
101-500 tys.	1	2	2	66	2	0	12	1
501 tys.i więcej mieszk.	0	1	8	55	3	0	18	4
Wykształcenie								
Podstawowe	5	1	4	61	3	0	9	1
Zasadnicze zawodowe	5	2	5	59	6	0	7	1
Średnie	1	4	2	65	3	0	11	2
Wyższe	1	1	6	49	0	0	20	4
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	1	2	5	47	0	0	18	10
Prac.umysł.niż.szczębla	0	5	5	71	0	0	11	1
Pracownicy fiz.- umysł.	1	1	0	64	0	0	14	1
Robotnicy wykwalifikowani	0	1	5	57	6	0	12	0
Robotnicy niewykwalifik.	3	7	3	63	9	3	6	0
Rolnicy	18	3	2	48	11	0	2	1
Pracujący na własny rach.	2	4	6	51	5	0	12	0
Bierni zawodowo								
Renciści	5	1	4	55	10	0	11	0
Emeryci	5	0	4	61	0	0	8	2
Uczniowie i studenci	0	7	3	57	2	0	9	0
Bezrobotni	0	0	6	73	1	0	11	0
Gospodynie domowe i inni	2	3	5	71	2	0	5	3
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	0	3	4	67	2	0	10	2
spółce właścicieli	3	3	6	49	4	0	13	5
prywatnych i państwa	0	3	3	57	2	1	18	1
sekt. pryw. poza rolnict.	18	3	3	48	12	0	1	1
prywatnym gosp. rolnym								
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	5	5	7	60	5	0	4	0
276-399	3	1	4	60	4	1	11	0
400-549	3	2	4	70	5	0	5	0
550-799	3	1	2	64	3	0	12	3
Powyżej 799 zł	1	2	5	59	2	0	16	4
Ocena własnych war. mater.								
złe	7	1	4	62	7	0	6	0
Średnie	2	2	2	63	2	0	11	2
Dobre	2	4	7	53	2	0	14	3
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	3	5	5	48	0	0	6	6
Raz w tygodniu	3	1	4	58	5	0	10	1
1-2 razy w miesiącu	5	1	3	63	2	0	13	2
Kilka razy w roku	3	3	3	69	3	0	10	0
W ogóle nie uczestniczy	0	6	3	71	0	0	12	0
Poglądy polityczne								
Lewica	4	0	0	86	2	0	3	0
Centrum	3	3	2	59	7	0	14	1
Prawica	3	6	14	22	4	0	22	5
Trudno powiedzieć	3	0	2	65	3	0	4	2

(continued)

Tabela 1 cd. Na kogo z poniższej listy najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach prezydenckich?
9 - Bogdan Pawłowski; 10 - Maciej Piążyński; 11 - Lech Wałęsa; 12 - Tadeusz Wilecki;

	(%)						
	9	10	11	12	Ktoś inny	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	0	3	3	0	1	8	913
Płeć							
Mężczyźni	0	3	3	0	2	7	438
Kobiety	0	2	2	0	1	8	475
Wiek							
18-24 lat	0	2	4	0	1	6	135
25-34	0	5	3	0	0	10	162
35-44	0	2	2	0	0	6	175
45-54	0	2	2	0	2	4	194
55-64	0	5	2	1	1	10	103
65 lat i więcej	1	2	5	0	2	13	145
Miejsce zamieszkania							
Wieś	0	2	3	0	1	12	334
Miasto do 20 tys.	0	4	1	1	0	7	112
20-100 tys.	1	4	4	0	1	5	169
101-500 tys.	0	3	2	0	1	8	180
501 tys. i więcej mieszk.	0	2	4	0	2	2	118
Wykształcenie							
Podstawowe	0	3	4	1	0	9	235
Zasadnicze zawodowe	0	1	3	0	1	10	256
Średnie	0	3	2	0	1	7	327
Wyższe	0	7	2	0	6	4	95
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	0	11	1	0	3	1	69
Prac.umysł.niż.szczebla	0	3	0	0	0	5	106
Pracownicy fiz.- umysł.	0	3	5	0	0	11	73
Robotnicy wykwalifikowani	0	3	7	0	0	8	82
Robotnicy niewykwalifik.	0	0	0	0	0	6	33
Rolnicy	0	0	4	0	2	9	66
Pracujący na własny rach.	0	3	4	0	5	8	46
Bierni zawodowo							
Renciści	1	3	1	0	0	9	93
Emeryci	0	2	3	1	2	11	161
Uczniowie i studenci	0	7	4	0	3	7	49
Bezrobotni	0	1	2	0	1	6	77
Gospodynie domowe i inni	0	1	2	0	0	6	57
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	0	5	1	0	0	4	170
spółce właścicieli	0	0	0	0	0	0	79
prywatnych i państwa	0	4	5	0	0	8	79
sekt. pryw. poza rolnict.	0	3	3	0	2	7	180
prywatnym gosp. rolnym	0	0	3	0	2	10	74
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	1	0	2	0	2	8	126
276-399	0	6	4	0	2	4	92
400-549	0	1	3	1	0	7	153
550-799	0	4	3	0	0	7	131
Powyżej 799 zł	0	5	1	0	1	3	158
Ocena własnych war. mater.							
złe	0	2	3	1	1	7	278
Średnie	0	3	3	0	2	9	422
Dobre	0	5	2	0	0	7	213
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	0	9	5	2	1	9	79
Raz w tygodniu	0	3	3	0	0	9	492
1-2 razy w miesiącu	0	2	0	0	3	6	123
Kilka razy w roku	1	1	2	0	1	6	152
W ogóle nie uczestniczy	0	0	2	0	4	2	67
Poglądy polityczne							
Lewica	0	0	0	0	2	3	287
Centrum	0	2	1	0	1	10	257
Prawica	0	11	10	1	2	3	199
Trudno powiedzieć	1	1	1	0	0	19	169

Tabela 2. Na kogo z poniższej listy na pewno nie głosował(a)by Pan(i)?
 1 - Jarosław Kalinowski; 2 - Janusz Korwin-Mikke; 3 - Marian Krzaklewski; 4 - Aleksander Kwaśniewski;
 5 - Andrzej Lepper; 6 - Jan Łopuszański; 7 - Andrzej Olechowski; 8 - Jan Olszewski

(%)

	1	2	3	4	5	6	7	8
Ogółem	9	29	44	10	47	9	3	8
Płeć								
Mężczyźni	11	31	46	13	47	12	3	8
Kobiety	8	28	43	7	47	7	4	7
Wiek								
18-24 lat	10	33	35	6	48	7	7	7
25-34	11	29	42	11	53	8	3	7
35-44	8	28	50	11	51	11	2	10
45-54	13	27	52	8	45	12	2	10
55-64	6	33	46	12	48	9	4	5
65 lat i więcej	6	28	36	13	37	7	2	6
Miejsce zamieszkania								
Wieś	7	29	38	7	30	8	3	8
Miasto do 20 tys.	9	34	37	11	55	8	2	1
20-100 tys.	9	25	52	14	61	8	2	6
101-500 tys.	11	28	48	8	59	13	1	12
501 tys. i więcej mieszk.	14	32	51	13	52	9	9	9
Wykształcenie								
Podstawowe	10	22	32	9	36	8	4	8
Zasadnicze zawodowe	9	39	51	8	38	10	3	11
Średnie	7	28	48	11	55	8	3	5
Wyższe	16	26	40	12	73	15	4	7
Grupa społ.-zaw. pracujący								
Kadra kier., inteligencja	15	27	38	14	76	21	0	5
Prac. umysł. niż. szczebla	9	18	53	13	63	11	5	10
Pracownicy fiz.-umysł.	11	27	48	7	45	7	0	7
Robotnicy wykwalifikowani	5	43	53	12	42	14	5	5
Robotnicy niewykwalifik.	0	28	53	0	38	8	2	6
Rolnicy	7	23	33	11	20	13	9	9
Pracujący na własny rach.	19	31	45	10	50	13	0	16
Bierni zawodowo								
Renciści	10	32	41	11	38	6	2	11
Emeryci	5	31	45	10	42	8	2	5
Uczniowie i studenci	16	29	33	13	70	4	7	6
Bezrobotni	13	34	44	3	40	3	1	11
Gospodynie domowe i inni	8	28	36	10	45	2	8	3
Pracuje w:								
inst. państw., publicznej	6	21	51	11	54	17	3	8
spółce właścicieli								
prywatnych i państwa	16	45	46	11	59	3	5	7
sekt. pryw. poza rolnict.	11	30	46	11	55	12	1	9
prywatnym gosp. rolnym	5	27	33	10	21	13	8	8
Dochody na jedną osobę								
Do 275 zł	3	32	48	8	33	9	2	12
276-399	9	30	56	12	48	4	4	13
400-549	8	32	56	6	45	7	4	4
550-799	11	29	48	12	52	11	2	8
Powyżej 799 zł	8	26	44	12	65	15	2	8
Ocena własnych war. mater.								
Złe	7	28	50	7	40	8	4	8
Średnie	7	29	43	10	46	11	2	7
Dobre	17	30	38	15	59	7	4	8
Udział w prakt. religijnych								
Kilka razy w tygodniu	12	34	24	31	54	6	5	3
Raz w tygodniu	9	30	42	9	44	8	4	8
1-2 razy w miesiącu	5	31	47	9	49	10	1	4
Kilka razy w roku	11	29	55	4	46	12	2	10
W ogóle nie uczestniczy	16	18	56	8	64	16	3	14
Poglądy polityczne								
Lewica	3	27	71	1	41	15	2	8
Centrum	10	36	38	4	48	7	3	6
Prawica	22	28	22	38	68	6	5	10
Trudno powiedzieć	4	24	34	2	31	6	2	7

(continued)

Tabela 2 cd. Na kogo z poniższej listy na pewno nie głosował(a)by Pan(i)?
9 - Bogdan Pawłowski; 10 - Maciej Płażyński; 11 - Lech Wałęsa; 12 - Tadeusz Wilecki

	(%)						
	9	10	11	12	Inna odpowiedź	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	4	4	58	11	1	10	901
Płeć							
Mężczyźni	6	4	56	12	1	7	432
Kobiety	3	4	61	11	1	12	469
Wiek							
18-24 lat	5	7	61	15	0	6	135
25-34	4	5	57	8	1	10	161
35-44	6	4	55	11	0	8	171
45-54	6	4	62	11	0	7	194
55-64	0	3	59	13	3	9	103
65 lat i więcej	3	3	56	12	1	19	138
Miejsce zamieszkania							
Wieś	4	6	57	11	1	18	330
Miasto do 20 tys.	3	5	61	10	1	5	111
20-100 tys.	4	4	69	11	0	2	169
101-500 tys.	4	4	58	11	0	7	176
501 tys.i więcej mieszk.	7	0	46	14	1	6	116
Wykształcenie							
Podstawowe	3	5	57	10	1	17	230
Zasadnicze zawodowe	5	4	62	6	0	8	253
Średnie	5	4	61	13	1	7	324
Wyższe	2	3	43	23	0	4	94
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	3	0	38	26	0	4	69
Prac.umysł.niż.szczębla	5	7	63	12	0	2	105
Pracownicy fiz. - umysł	5	5	59	8	0	13	73
Robotnicy wykwalifikowani	5	7	60	6	0	9	80
Robotnicy niewykwalifik.	3	4	69	17	0	14	33
Rolnicy	9	3	63	7	2	18	66
Pracujący na własny rach.	9	8	60	11	2	2	46
Bierni zawodowo							
Renciści	4	0	54	9	0	13	90
Emeryci	2	3	60	12	3	14	158
Uczniowie i studenci	3	2	55	20	0	4	49
Bezrobotni	4	6	70	6	0	5	77
Gospodynie domowe i inni	6	9	50	7	0	15	56
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	3	6	66	12	0	4	168
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	8	2	43	12	0	6	79
sekt. pryw. poza rolnict.	6	6	54	14	0	8	177
prywatnym gosp. rolnym	10	4	63	9	2	17	74
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	4	4	68	8	0	9	126
276-399	3	5	70	10	0	5	92
400-549	4	7	66	13	0	10	152
550-799	6	1	59	14	0	6	130
Powyżej 799 zł	4	3	54	16	1	4	154
Ocena własnych war. mater.							
Złe	4	4	63	14	0	11	274
Średnie	5	4	58	11	1	10	420
Dobre	5	5	52	9	0	6	206
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	2	3	52	8	0	10	77
Raz w tygodniu	5	3	57	11	1	12	484
1-2 razy w miesiącu	5	8	64	11	1	6	123
Kilka razy w roku	2	7	61	10	0	7	151
W ogóle nie uczestniczy	3	5	63	17	0	2	65
Poglądy polityczne							
Lewica	3	7	78	11	0	4	285
Centrum	5	4	59	13	1	9	252
Prawica	8	2	31	15	0	5	198
Trudno powiedzieć	2	2	57	5	0	25	166

Tabela 3. Gdyby do II tury wyborów prezydenckich przeszli **Andrzej Olechowski** i **Aleksander Kwaśniewski**, to na którego z tych kandydatów oddał(a)by Pan(i) swój głos? 1 - Na Andrzeja Olechowskiego; 2 - Na Aleksandra Kwaśniewskiego; 3 - Poszedłbym/poszłabym na wybory i skreślił(a) obu

	(%)				
	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	22	69	1	7	966
Płeć					
Mężczyźni	25	67	2	6	463
Kobiety	20	72	1	8	504
Wiek					
18-24 lat	11	83	1	6	140
25-34	23	68	1	9	169
35-44	26	67	3	4	186
45-54	26	69	0	5	203
55-64	27	64	1	7	111
65 lat i więcej	20	66	3	11	157
Miejsce zamieszkania					
Wieś	17	71	3	9	361
Miasto do 20 tys.	24	74	0	2	117
20-100 tys.	24	70	2	4	179
101-500 tys.	22	68	0	10	186
501 tys. i więcej mieszk.	36	59	1	4	122
Wykształcenie					
Podstawowe	18	71	3	8	256
Zasadnicze zawodowe	18	75	1	6	272
Średnie	24	68	1	7	342
Wyższe	42	52	1	5	97
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	40	59	1	0	67
Prac. umysł. niż. szczebla	28	66	1	5	112
Pracownicy fiz.- umysł.	17	68	2	13	74
Robotnicy wykwalifikowani	25	71	2	2	88
Robotnicy niewykwalifik.	20	74	0	6	34
Rolnicy	7	76	7	10	69
Pracujący na własny rach.	37	55	0	8	48
Bierni zawodowo					
Renciści	27	63	1	9	103
Emeryci	22	70	1	7	172
Uczniowie i studenci	25	69	0	6	49
Bezrobotni	13	82	0	5	87
Gospodynie domowe i inni	12	75	3	10	63
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	24	71	1	3	177
spółce właścicieli	33	60	0	7	83
prywatnych i państwa	31	61	2	6	183
sekt. pryw. poza rolnict.	8	75	4	12	76
prywatnym gosp. rolnym					
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	19	73	3	5	143
276-399	20	75	1	5	97
400-549	14	82	0	4	163
550-799	23	66	2	9	139
Powyżej 799 zł	34	61	1	4	160
Ocena własnych war. mater.					
Złe	16	76	2	6	307
Średnie	23	69	1	8	445
Dobre	32	61	1	6	214
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	32	56	3	9	79
Raz w tygodniu	23	68	1	7	516
1-2 razy w miesiącu	24	70	1	5	128
Kilka razy w roku	19	73	2	6	166
W ogóle nie uczestniczy	15	80	0	6	77
Poglądy polityczne					
Lewica	6	93	0	0	298
Centrum	22	67	1	9	281
Prawica	57	33	4	6	204
Trudno powiedzieć	11	74	1	15	182

Tabela 4. Gdyby do II tury wyborów prezydenckich przeszli **Marian Krzaklewski** i **Aleksander Kwaśniewski**, to na którego z tych kandydatów oddał(a)by Pan(i) swój głos? 1 - Na Mariana Krzaklewskiego; 2 - Na Aleksandra Kwaśniewskiego; 3 - Poszedłbym/poszłabym na wybory i skreślił(a) obu

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	75	3	6	954
Płeć					
Mężczyźni	20	71	4	5	458
Kobiety	12	79	1	7	496
Wiek					
18-24 lat	13	80	2	5	140
25-34	17	72	1	10	166
35-44	15	75	6	4	182
45-54	14	81	2	3	201
55-64	15	73	4	7	107
65 lat i więcej	21	68	1	10	158
Miejsce zamieszkania					
Wieś	17	72	3	9	362
Miasto do 20 tys.	16	80	2	2	116
20-100 tys.	13	81	4	2	175
101-500 tys.	13	78	0	9	181
501 tys. i więcej mieszk.	24	70	4	3	119
Wykształcenie					
Podstawowe	19	73	1	7	257
Zasadnicze zawodowe	12	79	3	6	273
Średnie	15	77	3	6	331
Wyższe	23	66	4	6	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	26	63	7	3	67
Prac. umysł. niż. szczebla	20	75	1	4	110
Pracownicy fiz.- umysł.	9	76	2	13	74
Robotnicy wykwalifikowani	11	86	2	0	86
Robotnicy niewykwalifik.	6	85	3	6	35
Rolnicy	15	69	6	9	69
Pracujący na własny rach.	22	68	4	6	45
Bierni zawodowo					
Renciści	16	71	3	9	103
Emeryci	18	76	0	6	169
Uczniowie i studenci	22	67	2	9	49
Bezrobotni	8	85	2	5	86
Gospodynie domowe i inni	15	76	1	7	62
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	18	79	2	1	178
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	19	69	6	7	80
sekt. pryw. poza rolnict.	14	75	4	7	178
prywatnym gosp. rolnym	16	69	4	12	76
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	12	77	6	5	141
276-399	17	79	2	2	96
400-549	12	84	1	3	164
550-799	15	74	3	8	138
Powyżej 799 zł	21	73	3	3	154
Ocena własnych war. mater.					
Złe	12	78	3	6	305
Średnie	16	76	2	6	437
Dobre	22	70	1	7	211
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	41	52	1	7	81
Raz w tygodniu	14	75	3	8	509
1-2 razy w miesiącu	17	78	3	3	126
Kilka razy w roku	10	83	2	5	160
W ogóle nie uczestniczy	12	83	0	5	77
Poglądy polityczne					
Lewica	2	97	1	1	298
Centrum	12	78	2	8	281
Prawica	53	36	5	5	194
Trudno powiedzieć	7	77	2	13	180

Tabela 5. Gdyby do II tury wyborów prezydenckich przeszli **Marian Krzaklewski** i **Andrzej Olechowski**, to na którego z tych kandydatów oddał(a)by Pan(i) swój głos? 1 - Na Mariana Krzaklewskiego; 2 - Na Andrzeja Olechowskiego; 3 - Poszedłbym/poszłabym na wybory i skreślił(a) obu

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	16	59	10	15	858
Płeć					
Mężczyźni	15	61	10	14	411
Kobiety	17	56	10	17	447
Wiek					
18-24 lat	27	39	10	24	119
25-34	13	62	9	16	145
35-44	18	62	11	9	167
45-54	10	72	10	8	183
55-64	15	60	11	14	104
65 lat i więcej	17	49	9	25	140
Miejsce zamieszkania					
Wieś	19	48	10	23	315
Miasto do 20 tys.	17	61	7	15	107
20-100 tys.	12	67	13	8	162
101-500 tys.	11	64	9	16	158
501 tys. i więcej mieszk.	19	66	10	5	116
Wykształcenie					
Podstawowe	22	41	8	29	223
Zasadnicze zawodowe	15	60	13	12	235
Średnie	14	66	10	10	307
Wyższe	11	74	7	8	92
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	14	72	11	3	62
Prac. umysł. niż. szczebla	19	64	7	9	98
Pracownicy fiz.- umysł.	12	64	9	15	71
Robotnicy wykwalifikowani	8	72	11	9	75
Robotnicy niewykwalifik.	18	59	7	16	23
Rolnicy	23	34	20	24	66
Pracujący na własny rach.	11	76	7	6	47
Bierni zawodowo					
Renciści	19	58	7	17	90
Emeryci	13	58	9	19	151
Uczniowie i studenci	27	46	10	17	48
Bezrobotni	12	61	10	17	71
Gospodynie domowe i inni	22	33	14	30	55
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	12	70	10	8	162
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	18	67	9	6	76
sekt. pryw. poza rolnict.	13	69	9	9	159
prywatnym gosp. rolnym	24	36	16	25	72
Dochody na jedną osobę					
Do 275 zł	19	52	12	17	123
276-399	27	51	13	9	83
400-549	18	57	12	13	144
550-799	10	65	10	15	125
Powyżej 799 zł	11	77	8	4	147
Ocena własnych war. mater.					
Złe	16	56	11	17	260
Średnie	14	59	10	17	398
Dobre	19	62	9	10	199
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	36	42	5	16	70
Raz w tygodniu	16	56	8	19	472
1-2 razy w miesiącu	10	66	15	9	112
Kilka razy w roku	10	64	17	8	140
W ogóle nie uczestniczy	12	70	6	12	63
Poglądy polityczne					
Lewica	4	72	17	6	257
Centrum	14	59	9	19	245
Prawica	34	58	5	4	202
Trudno powiedzieć	15	37	8	40	153